

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, старшого дослідника,
старшого наукового співробітника сектору промислової політики та
інноваційного розвитку відділу промислової політики та енергетичної безпеки
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України

Трушкіної Наталії Валеріївни

на дисертацію Іванова Миколи Євгеновича на тему
«Організаційно-економічне забезпечення системи управління
проектними ризиками в ІТ-компаніях», яку подано на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Важливість управління проектними ризиками, як складової частини системи управління ІТ-компанією, визначає необхідність опрацювання методологічного базису, сучасних тенденцій та особливостей управління ризиками. Огляд та аналіз основ і практик дають змогу зорієнтуватися з визначенням опорних точок у процесі побудови підсистеми управління проектними ризиками.

Вищенаведене є більш актуальним з огляду на тенденцію запровадження проектного управління діяльністю ІТ-компаній, що передбачає управління їхнім розвитком через проекти. Вирішення поставленої низки проблем ускладнюється різноманітністю ризиків та їхніми взаємозв'язками. Конкретний ризик можна розглядати як результат синергетичного впливу декількох чинників. Ризики також є головним чинником змін у системі управління проектами ІТ-компаній. Незважаючи на те, що ризики мають як негативний, так і позитивний аспекти, забезпечення діяльності ІТ-компаній у ході реалізації проектів є актуальним завданням.

З огляду на це, подана до захисту дисертаційна робота Іванова Миколи Євгеновича на тему «Організаційно-економічне забезпечення системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях» є, безперечно, своєчасною й актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за такими науково-дослідними темами:

- «Теоретичні аспекти розпізнавання патологічних процесів в економіці України» (номер держреєстрації 0017U006324), у якій здобувачем проаналізовано генезис теорій кризового розвитку економіки в контексті формування ризиків інноваційної діяльності (підрозділ 2.2);

- «Теоретико-методологічне обґрунтування шляхів виходу України з «пастки відсталості»» (номер держреєстрації 0121U110481), де дисертантом було проведено аналіз методичних підходів до оцінювання соціально-економічного розвитку країни (підрозділ 5.1);

- «Формування механізму вирішення проблемних ситуацій у соціально-економічному розвитку регіону (на прикладі Харківської області)» (номер держреєстрації 0121U113503), у якій було здійснено дослідження виникнення ризиків проблемних ситуацій на підприємствах Харківської області, викликаних воєнною агресією РФ» (підрозділ 1.3).

Це підтверджує актуальність і цінність наукових напрацювань дисертанта М. Є. Іванова.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації та основними опублікованими науковими працями здобувача дає підстави зробити висновок, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, є предметом для захисту.

Одержані М. Є. Івановим наукові результати є наслідком оригінального наукового дослідження. Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовано автором самостійно і відображають його особистий внесок.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у роботі

використано широкий спектр загальних і спеціальних наукових методів дослідження, а саме: методи групування, дедукції, абстракції, системного, морфологічного, економіко-статистичного, порівняльного, монографічного аналізу, системно-логічного узагальнення тощо. Для проведення обчислень використано спеціальні програмно-технічні засоби.

Достовірність основних положень дисертації, цінність для науки і практики висновків і пропозицій підтверджується тим, що вони базуються на глибокому вивченні М. Є. Івановим теоретичних, методичних і практичних проблем організаційно-економічного забезпечення системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях, грамотному використанні сучасних методів дослідження, а також значної кількості інформаційних баз даних.

Наукові результати, висновки і рекомендації, які викладено в дисертації, є достатньо аргументованими, логічно взаємопов'язаними і несуперечливими. Вони характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості, про що свідчить структурна побудова та зміст дисертації.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертацію присвячено подальшому розвитку теоретичних аспектів, обґрунтуванню науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного забезпечення системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях.

На підґрунті теоретичного узагальнення напрацювань вітчизняних і закордонних вчених з питань управління ризиками уточнено сутність і зміст поняття «ризик». У роботі виокремлено види ризиків, що виникають у сфері підприємницької діяльності, та надано визначення їх ознакам. Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання проектних ризиків ІТ-компаній.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків за розділами, списків використаних джерел (складається з 218 найменувань), загальних висновків щодо вирішення наукової задачі дослідження і додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок. Текст викладено науковим стилем у логічній послідовності. Висновки, які зроблено за результатами дослідження і написання розділів дисертації, носять несуперечливий характер.

Наукова новизна одержаних результатів

Результати дослідження мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому.

Удосконалено науково-методичний підхід до оцінки проєктних ризиків ІТ-компаній, що базується на використанні комбінованого методу (передбачає поєднання експертного та статистичного методів), і містить п'ять послідовних взаємопов'язаних етапів: підготовку та проведення експертного опитування; обробку експертних оцінок; розрахунок імовірнісних характеристик проєктних ризиків; якісну оцінку проєктних ризиків; висновки та вибір проєкту, відмінність полягає у тому, що передбачено використання експертами трьох обов'язкових блоків ризиків (організаційний, економічний, поведінковий), це дозволяє здійснити кількісну та якісну їх оцінку та пріоретизації і на цій основі здійснити ранжування проєктів та прийняття обґрунтованого рішення щодо вибору оптимального варіанту проєкту за критерієм ризику.

Удосконалено організаційний підхід до формування команди проєкту, що базується на використанні сукупності методичних підходів (Scrum, Lean та Kanban), які, на відміну від існуючих, містять набір інструментів гнучкого управління проєктами і дають змогу командам структурувати роботу та управляти нею на основі цінностей, практик та принципів, це дозволило виокремити фактори, які впливають на ефективність діяльності проєктної команди в сфері ІТ та визначити основні проблеми, що виникають у процесі реалізації проєкту в ІТ-секторі.

Удосконалено концептуальний підхід до формування системи управління проєктними ризиками, що передбачає синхронізацію всіх складових системи (елементів і процесів), яка містить мету, суб'єкти, об'єкти, засоби управлінського впливу, три основні функціональні підсистеми забезпечення

(організаційну, економічну та поведінкову) та включає як обов'язкові етапи діагностику та моніторинг, відмінність полягає у доданих етапах управління проектними ризиками, які дозволяють вдосконалювати внутрішні процеси та стимулювати розвиток позитивної корпоративної культури, це дозволило виокремити три блоки ризиків, на основі яких визначаються фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на реалізацію проєктів та розробити відповідні заходи щодо мінімізації або уникнення загроз.

Дістала подальшого розвитку класифікація характеристик видів ризиків, яка, на відміну від існуючих, містить специфічні ознаки, це дало можливість довести, що категорія «ризик» є складною та може стосуватися багатьох галузей знань, таких як економіка, юриспруденція, психологія тощо.

Дістав подальшого розвитку алгоритм управління ризиковою ситуацією, який, на відміну від інших, містить у підґрунті інформаційну базу управлінських рішень, як основу перетворення інформації про фактори і джерела в інформацію про рівні ймовірності здійснення умов невизначеності та ризику в процесі розробки та реалізації проєкту, а також діагностику ризиків, контроль та розробку рекомендацій, це дозволяє підвищити ефективність системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях.

***Повнота викладення наукових результатів дисертації
в опублікованих працях.***

За результатами дослідження опубліковано 13 наукових праць, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України та інших держав, що входять до міжнародних наукометричних баз, у тому числі 1 стаття у міжнародному науковому журналі, проіндексованому у базі даних Scopus. Основні положення дисертації апробовано на 8 науково-практичних конференціях різного рівня.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня

2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 502 від 19.05.2023 р.).

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які вкладено в текст дисертації. Анотація не містить положень чи ідей, які не зазначені в основному тексті дисертації.

Анотація подана українською та англійською мовами і є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження. В анотації автором стисло окреслено основні результати дослідження, зазначена наукова новизна та чітко охарактеризовано практичне значення роботи.

Анотацію та текст дисертації оформлено відповідно до вимог, встановлених Міністерством освіти і науки України.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи М. Є. Іванова, не дає підстав фіксувати допущення автором порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

У дисертаційній роботі є посилання на джерела інформації за кожним випадком використання тверджень, розробок, відомостей, ідей та статистичних даних. Подана до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права та відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

Зауваження, що можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. У роботі автором приділено значну увагу теоретичним аспектам формування організаційно-економічного забезпечення системи управління

проектними ризиками в ІТ-компаніях. Однак, на наш погляд, бажано було б більш детальніше розкрити зміст понять «управління проектними ризиками» і «ризик-менеджмент» з урахуванням специфіки функціонування ІТ-компанії.

2. У табл. 1.4 (на стор. 44 дисертації) автором наведено основні елементи системи управління ризиком. Однак відсутня їх інтерпретація у контексті реалізації проекту.

3. На с. 108 автор пише: «...До сильних сторін ІТ-сектора України належить велика кількість ІТ-компаній...». Але таке твердження є дискусійним, оскільки внутрішня конкуренція – це скоріше загроза, а не перевага.

4. На с. 140 виконано ґрунтовний статистичний аналіз стану розвитку системи ризик-менеджменту у закордонних інфраструктурних компаніях. Однак вбачається за доцільне додати думку автора щодо можливості імплементації напрацювань ІТ-компаній країн світу для України.

5. На с. 188 дисертації наведено шкалу коефіцієнта поінформованості. Однак автору доцільно було б надати пояснення щодо вибору інтервалів.

Зроблені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Це лише вказує на складність досліджуваної проблематики і може стати орієнтиром подальшої наукової роботи.

Вищевикладене має виключно дискусійний характер, належним способом реагування на ці зауваження може бути їх коментар під час публічного захисту, що жодним чином не ставить під сумнів вагомість наукових здобутків автора і не перешкоджає загальній позитивній оцінці роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Іванова Миколи Євгеновича на тему «Організаційно-економічне забезпечення системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення.

Дисертаційна робота М. С. Іванова на тему «Організаційно-економічне забезпечення системи управління проектними ризиками в ІТ-компаніях»

відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 502 від 19.05.2023 р.).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Іванов Микола Євгенович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

кандидат економічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного центру індустріальних
проблем розвитку НАН України

Наталія ТРУШКІНА

Підпис Трушкіної Н.В. засвідчую: вірно
Учений секретар
Науково-дослідного центру
індустріальних проблем
розвитку НАН України

Надія БЄЛІКОВА